

На 2 август 1942 година битолско-преспанскиот партизански одред „Даме Груев“ изврши акција во село Смилево, а потоа, во текот на истиот месец, ја нападна бугарската полициска станица во Кажани, под раководството на Стив Наумов и со учество на невооружени селани од соседните села. Идниот ден по нападот во Кажани наиде на силна фашистичка заседа до селото Лера. Фашистите отворија неколен оган од семажни оружја. Жртви немаше, но сепак привремено беше разблен. Борците се растурија на разни страни.

Останав сам. Не знаев во кој правец да тргнам, каде е собирното место. Ништо не се гледаше. Сепак не запрех. Одев цела ноќ за да се најдам колку е можно подалеку од местото на заседата. Мислев и на другарите, зашто не знаев што стана со нив.

Во зората го извадив ранецот. И што видам: избројав над 20 душки од куршуми. За среќа ниеден од нив не ме закачил. Веројатно ме зафатил по раницата некој рафал, зашто се повлекував лажејќи.

Идната вечер приближував до Битола. Пушката и ранецот ги сокрих во еден шанец од Првата светска војна. Влегов во градот и се поврзав со Бено Русо — Коки. Тој ми најде засолниште во избата на еден кондурациски дуќан, сопственост на некој Евреин. По два дена ме префрли во куќата на Нахмијас Мордо. Таму го најдов и Пецо Божиновски, кој беше лесно ранет. И тој ја загубил врската со другарите. Следниот ден во станот дојде Вера Ацева и ни нареди да го напуштиме, зашто е провален. Немавме избор, излеговме денски.

Повторно се вратив во избата на занаетчијата. Наскоро беше воспоставена врска со селото Лавци. Бено Русо ми го кажа зборното место и ми ја даде јавката. Таму најдов уште двајца доброволци, што ги водеше Илија Гокановски, а од кои едниот беше инфилтрант на бугарската фашистичка полиција. Името му беше Пецо Тенекџијата. Според планот на бугарската полиција, ние требало да бидеме фатени уште на собирното место, ама за наша среќа инфилтрантот не се разбрал точно со полицајците за местото каде што требало да ни постават заседа. Фашистите не чекале на друго место.

Наскоро пристигна врската и не префрли во шумата над селото Лавци.

Идниот денови ја формиравме партизанската чета „Јане Сандански“. Комесар стана Ванчо Прке — Сермен, а командир Горе Велковски — Косте. Косте му припаѓаше на одредот „Даме Груев“, ама пред нападот на Кажани беше испратен со задача во Битола. На денот на основањето партизанската чета „Јане Сандански“ броеше 16 партизани.

Инфилтрантот глумеше одлично. Никој не можеше да се посомнева во него. Нашиот привремен партизански логор се наоѓаше меѓу селата Брусник и Лавци. Во Дихово пак имаше полиција. Дојде ред на Пецо да чува стража. Таа ноќ дежурен бев јас и врвех смена на стражата. Тргнав да ги проверам стражите, онака според установениот ред, а не поради тоа што се сомневав во него. Меѓутоа, констатирав дека Пецо го нема. Веднаш му соопштив на командирот Велковски. Се растрчавме да го бараме, но никаде го немаше. Тој, меѓутоа, веќе трчал кон Лавци да ни јави на полицајцата за да не опколи и да не уништи. Сметал дека два часа никој не ќе провери дали е на стража или не е. Но се излага.

Тогаш се посомневавме во другиот нов партизан, кој дојде заедно со него. Сомнението ни се зголеми од неколку причини: дојдоа заедно, се дружеа главно двајцата, а младинецот, покрај тоа, беше што туку вратен од Германија, неколку дни пред да стапи во четата.

Не му рековме ништо. Му го одзедовме оружјето и му дадовме да носи едно вреќиче со грав. Командирот ми нареди да чекорам зад младинецот, и да стрелам во него ако се обиде да беге. Одејќи зад него, забележав дека од врската паѓаат зрна грав по врвицата. Помислив дека ги пушта намерно за да остави трага.

Кога стигнавме до Влашките Колиби, не фати мрак. Јас и Пецо Божиновски седнавме до него и го фативме, како што ни беше наредено. Политичкиот комесар Ванчо Прке почна да го испитува. Младинецот порекнуваше дека има врска со оној што го уфрли бугарската полиција и што избега од стража, порекнуваше дека е испратен од полицијата. Не призна ништо. Но ние не му верувавме. И не можевме да му веруваме, зашто многу работи зборуваа против него. Го стрелавме. По ослободувањето на земјата утврдивме дека невинно загина во виорот на бурните времиња.

Вистинскиот виновник за неговата смрт, предавникот Пецо Тенекџијата, потоа стана контрачетник. Во текот на 1944 година се повлече во Бугарија, каде што се наоѓа денес во полициска служба во Софија.

ТОЧНО — НА ИСТОТО МЕСТО

Во почетокот на декември 1942 година битолската партизанска чета „Јане Сандански“ ја мина југословенско-грчката гранична линија и направи привремен логор за ноќевање. Четата преспа една вечер во село Раково.

Според договорот, четата „Јане Сандански“ требаше да се сретне со Прилепскиот партизански одред во Мариово, и заедно со него да создаде слободна територија за зимска база на партизанските единици во Битолско и Прилепско.

Раководството на четата реши да испрати извидувачка група во Битола, а дури по нејзиното враќање да се тргне кон Мариово. Во тројката беа избрани: Илчовски Милан — Сашо, Милески Димче — Добри и Јас. Добри беше одреден за одговорен на нашата тројка. Ни беше строго наредено пушките да не ги носиме, во Битола да влеземе вооружени само со револвери.

Се поздравивме со другарите и тргнавме. Се спуштивме на патот Опсирин — Раково, поминавме во близината на село Опсирин и излеговме на главниот пат Битола—Лерин. Но во полето не фати сињак. Прст пред око не се гледаше. Падна ноќ и темницата беше најнепроѕирна што може да се замисли. При тоа не располагавме со никакви средства за ориентација. Сепак го минавме патот со надеж дека ќе ја минеме границата во близината на селото Света Петка.

Ние не забележавме дека го заобиколивме селото и дека тргнавме директно кон Лерин. Одевме неколку часови низ полето. Бевме уверени дека приближуваме кон Битола. На едно место направивме уште еден круг и тргнавме во спротивен правец. И навистина, се движевме на патот кон Битола. Сметавме дека сме во близината на село Олевени и дека брзо ќе ја здогледаме Битола. Забележав сообраќајна табла со натпис, и кога се доближив до талбалата, целиот се пенпосав од изненадување: натписот беше на грчки. Го повикав Добри да го прочита. Тој ни рече дека се наоѓаме точно на она место од каде што тргнавме — пред селото Опсирин.

НОКНИ КРУГОВИ ДО МУТРИТЕ

За на не се повтори грешката, решивме да се движиме по самиот пат до граничната караула. Штом приближавме до неа, удрихме напреку и ја минавме границата. Пак излеговме на битолскиот пат. Бидејќи изгубивме многу време, бевме сигурни дека не можеме истата ноќ да влеземе во Битола, и затоа влеговме во село Породин, да го минеме денот. Се сместивме во куќата на Стасе и Донка Гецови.

Дента се одморивме во споменатата кука. Не посети и другарот Митре Кубурот, активен соработник на НОБ. Митре ме молеше цели два часа на му дадам два куршуми од мојот „Лебел“. Му ја исполнив молбата, не претпоставувајќи колку ќе ми бидат потребни во идните денови.

(Продолжува)

(2)

Вечерта продолживме кон Битола. Во градот влезе само Добри, а Јас и Милан Илчовски заминавме. Со Добри дојде и еден нов партизан — Јордан Крстевски. Станавме веќе четворица.

Но сињакот воопшто не се расчистуваше. Сепак не згрешивме до селото Лажец. Тука ја префрливме Лажечка Река, до која се наоѓаше границата. По некое време пак излеговме на друга река, и тоа прилично не збуни. Зашто бевме напивно сигурни дека тука не постојат две реки. Бевме толку збркани што не знаевме веќе каде е север, а каде е југ. Се чувствувавме како ошумоглавени.

Добри клекна покрај коритото на реката и ја брсна раката во студените бранови. Констатира дека тече спротивно од претходот што го замислувавме ние. Значи, сме направиле круг! За да се увериме дали навистина направивме грешка, Добри ми помогна да се префрлам преку ѕидот на селските гробишта и да се ориентирам по крстовите.

Повторно тргнавме кон границата и повторно излеговме на истото место, до самата река. То нокно вртење во круг се доврши уште неколку пати, до мугрите. Тука всушност, сијакот знаевме дека во селото и покрај границата се наоѓа бугарската фашистичка војска, решивме да го поминеме денот покрај реката.

НЕПОЖЕЛНА СРЕДБА

Кон 8 часот чувме истрел од ловечка пушка: една шатка, погодена, падна непосредно до нас. Потоа се појави бугарски офицер со ловечка пушка во раката. Ни се приближи. Дури тогаш забележавме дека е вооружен со карабинка и со револвер. Фашистот ја сврти одеднаш пушката кон нас и ни нареди да не мрдме од местото. Потоа ни нареди да ги земеме ранците и да излеземе пред него.

Додека Добри, Милан и Јордан излегуваа од долчето, офицерот ни нареди да му ја фрлам шатката. Му ја фрлив, тој ја зеде и ја стави во торбата, не свртувајќи го погледот од нас, со прст готов да повлече. Тогаш ми нареди и мене да го земам ранецот.

Во главата имав готов план. При наведување го кренав ранецот, го завртем левото рамо кон него, секавично ја ослободив десната рака, го извадив „Лебелот“ од појас, и испразнив во офицерот пет куршуми. Тој се струполи. Паѓајќи и тој пука, но куршумот не ме зафати. Добри пријде кон него и одбизу го погоди во главата. Веднаш тргнавме во правец што не знаевме каде не води. Целта ни беше да се оддалечиме од местото.

Цел ден падавме низ води и мочуришта. Сињакот тежеше и натаму. Вечерта забележавме некои говедарчиња, ги прашавме од кое село се. Рекоа дека се од Логоварди. Значи, пак стигнавме до Битола. Друго не ни остана — се упативме кон градот. Во близината на Света Недела ја преминавме жезничката линија. Меѓутоа, тука го изгубивме Милана. Не знаевме каде тргна. Застанавме до еврејските гробишта. Јордан беше преуморен и се договоривме да се прибере во градот, додека Јас и Добри преспавме во една кула во непознато лозје на Вадем Балари.

„КОНТРАБАНДИСТИ“ СО КОНТРАБАНДИСТИ ПРЕКУ ГРАНИЦА

Идната вечер тргнавме кон селото Лавци. Штом стигнавме, се сместивме во куќата на Јован Чачовски, кој не извести дека во селото веќе пристигнал и Милан и се сместил во

куќата на Иљо Мајриковски. Нозете ни беа потечени од студ и вода. Цел ден ги држевме во сол. Знаејќи дека во четата не очекуваат секој момент, тргнавме уште истата вечер на југ кон Егејска Македонија.

Сињакот се растргна. Нокта беше чиста. Икра ведрина.

Наближивме до село Породин. Решивме да подзастанеме малку во селото и да разбереме за настанот покрај границата. Пак се вративме во куќата на Стасе и Донка Гергови. Од нив чувме многу работи што не интересираа. Стасе, покрај другото, не извести дека кај Митре Кубурот се наоѓаат тројца Македонци од преку граница, контрабандисти, кои исто така сакаат да ја минат границата. Му предложивме да не запознае со нив и да не претстави и нас како контрабандисти, за да ја префрливме границата заедно.

Така и направивме. Минавме преку граница во близината во село Медитли, се поздравивме и се разделивме. Контрабандистите тргнаа кон Дерин, а ние кон село Раково.

Се движевме низ полето, преку трупа. По некое време Јас застана на чело на групата. Другарите ме посветуваа да се држам малку поналево, за да стигнеме во селото. Меѓутоа, Јас не ги послушав. Бев убеден дека границата е далеку на север. На едно место забележав разодена врвца, и тргнав по неа. Потоа забележав една зграда што ми личеше на кула. Пред кулата се простираше двор. Ние навлеговме во дворот, меѓутоа едно куче се нафрли врз нас а непознат човек ни викна нешто на грчки.

Се фрливме во еден ров пред кулата и решивме ако излезат двајца-тројца да ги ликвидираме веднаш, на потса да избегаеме од грчката караула. Стражарот не праша кој сме. Добри му одговори на грчки дека сме контрабандисти и дека носиме шеќер за Дерин. Од кулата излегоа десетина вооружени Грци од граничната жандармерија и не опколија со пушки свртени кон нас. Им предложивме да не пуштат. Командирот мрдна со главата и ни нареди да влеземе во караулата.

Ситуацијата беше опасна. Јас го држев револверот во раката, што ја засолнив од ветровката. И Добри држеше револвер во џебот. Бев уверен дека замрзената ситуација можеме да ја решиме само со оружје. Напрегнато го гледав Добри, додека се расправаше со Грците. Забележав дека ја подизва дува раката и сфатив дека и Јас треба да пукам. Ги извадивме револверите и припукавме со голема брзина. Грците се разбеггаа, а ние се повлековме. Добри и Милан излегоа на една страна, а Јас излегов на друго место.

Подзастанав да се ориентирам. Останав сам. Сепак наближив до партизанскиот логор. Дадов јавка, но никој не ми одговори. Ја повторив јавката неколкупати... пак ништо.

Бев принуден да слезам во селото Раково и да се засолнам во една плевна, каде што порано четата преспа една вечер и каде што една жена, соработник во НОБ, ни донесе храна. Влегов во плевната, ги соблекох влажните чорапи, ги исцедив и ги оставив на вратата да се сушат. Меѓутоа, изутрина, едно девојче дојде да си игра пред плевната. Во еден момент девојчето ги забележа чорапите и ја подаде раката да ги земе, ама Јас ги тргнав побрзо. Девојчето се исплаши и избега некаде.

Се замислив: што да правам. Во револверот имав уште еден куршум. И — ништо повеќе... Додека размислував, во дворот пред плевната се појави еден средовечен човек со стап во раката. Тргна право кон плевната, влезе внатре. Јас му викнав да ги крене рачете. Човекот го фрли стапот настрана. Му објаснив дека сум партизан и дека во истата плевна преспав заедно со четата. Се разбравме. Го скриј револверот. Непознатиот ми донесе варени компири, а исто така ме поврза со активниот соработник во НОБ, другарот Горѓи Брзевски.

Со Брзевски идниот ден тргнавме заедно кон село Опсирина. Стигнавме пред куќата на Мико. Се изненадивме кога тука ги најдовме другарите Добри и Милан. Се изгубивме и избавивме. Мислеле дека сум загинал кај караулата.

(Продолжува)

ЗАПИСИ НА ПАРТИЗАНСКИОТ КУРИР

(3)

Вечерта пристигнавме во Лерин. Таму ги најдовме другарите Коле Канински, Алексос Мусалески и уште еден, чие име не го знаев. Преночевавме две вечери, а третата вечер ни соопштија дека сме провалени пред власта. Ги спакувавме раниците, ги исчистивме и го наполнивме оружјето и тргнавме низ улиците на Лерин, во колона по еден. Не предводеше Иљо Диманџи-Гоче.

На едно место се сретнавме со еден грчки жандарм. Тој не запре. Тогаш Гоче му се приближи, жандармот го препозна и го праша љубопитно за нас — кои сме, што сме. Гоче го почука по плеќи и го посветува да оди право во црквата и да запали една голема, голема свеќа за наше здравје. Жандармот не крмна. Замина со наведната глава.

На разделба го прашавме Гоче зошто му рече така. Наместо одговор тој ни рече дека ние веројатно ќе го ликвидираме, ако не запреме, и ако притоа не не придружуваше тој. Тоа беше вистина.

ТРОЈКА ЗА ЛИКВИДИРАЊЕ НА ЗЛОСТОРНИКОТ

Во првата половина на 1943 година битолскиот партизански одред „Даме Груев“ крстосуваше низ Костуреко и Леринско. Раководството на одредот реши да се префрлиме во Преспа. Пред тоа требаше да се исчисти теренот од италијански соработници, предавници. За таа цел се формира една тројка во состав — Пецо Божиновски, Јордан Наумовски-Калчо и Наум Овчарот, со задача да го ликвидира Трајко Кожановски од село Подмочани. Кожановски беше приврзан слуга на окупаторите и наседаше сесме страв и несигурност. Имаше обичај да го посети Царедвор на пазарен ден. Тогаш ќе седнеше на еден стол, а пушката ќе ја наместеше на другиот стол.

Многу злосторства му тежеа на душа на тој предавник. Во есента 1942 година го уби партизанот Косте Кусовски од село Подмочани, борец на одредот „Даме Груев“. Тој им ги запали куките на преспанските партизани Косте и Калчо. Често се фалеше: „Додека не убијам десетмина комунисти, нема да паднам“.

Тројката пристигна во Преспа и почна да го бара злосторникот. Истовремено во Преспа пристигна и Главниот штаб на Македонија. Тогаш другарите од Главниот штаб се заинтересираа за задачата на тројката, и кога разбраа со каква задача е дојдена на овој терен, ја забранија да се занимава со такви работи.

На 23 мај 1943 година Битолско-преспанскиот партизански одред беше над селото Буф. Тука се подели на две групи. Првата група, под раководството на Коле Канински и Тошо Даскало, тргна кон Битолско, додека втората група, под раководство на Горче Свештарот и Горе Велковски, замина за Преспа.

На 29 мај 1943 година одредот го помина денот меѓу селата Брајчино и Крани. Партизаните се сретнаа со еден селанец — дрвар. Го прашавме дали може да ни каже што прави Трајко од Подмочани. Не извести дека го сретнал пред неколку дена во Подмочани. Дури тогаш помисливме на тројката што ја испративме. Се прашувавме, зошто не го ликвидираа. Бевме уверени дека злосторникот може да ни направи и други незгоди.

Раководството на одредот одржа советување. Наум Овчарот беше отсутен, го заменував Јас. На состанокот присуствуваа и Горе Велковски, Горе Свештарот и Илија Спирковски. Се договоривме да одредиме друга тројка за ликвидирање на Трајко Кожановски. Притоа ги замолив другарите во тројката да влезам и Јас. Другите двајца беа

Мите Трајчевски — Старејко од село Златари и Илија Јовановски — Цветан од Прилеп.

Вечерта тргнавме заедно со одредот кон Отешево. Се разделивме во Езерани. Тука се снабдивме со леб и од земјоделецот Горѓи Милиќ. Надвор од селото, на источната страна, најдовме место згодно за заседа. Сметавме дека ќе помине на пат од Подмочани кон Царедвор, ако не тој ден, сигурно следниот.

И навистина, следниот ден, на 30 мај, изутрина, се појави Трајко Кожановски заедно со уште едно лице. Цветан ни рече дека Трајко оди од десната страна. Беше крупен маж. Карабинката ја носеше преку рамо и разговараше со придружникот. Се договоривме да стреламе сите одеднаш кога ќе дојде на одредено место што го определивме.

Наближија на петнаесетина метри. Тогаш Цветан ни даде знак, тивко со јазикот. Стрелавме тројцата одеднаш и злосторникот падна покосен. Оној што го придружуваше се исплаши и почна да бега, и ние, се разбира, го оставивме. Потоа излеговме, му ја зедовме пушката на убиениот. Не заборавивме да му ја земеме и капата, за да го имитираат некои другари од одредот.

Човекот што бегаше сретнал неколкумина италијански карабинери. Тие го запреле и го прашале зошто бега, кој го гони, и што значи пукањето што се случна. Тој им објаснил дека пукале Партизани. Италијанците летнале да бегат и за неколку минути се нашле во Подмочани.

Ние имавме директива по извршувањето на задачата да се засолнеме во нивјето. Насекаде имаше луѓе. Заради тоа решивме да се искачимо до шумата преку трупа. Врвјеките низ полето, се договоривме да ги прекинеме телефонските линии меѓу Царедвор и Подмочани. На луѓето што ги среќававме им раскажувавме за ликвидацијата на Трајко Кожановски, и можевме да забележиме дека им олеснува.

Кога излеговме на патот Ресен—Љубојно, сретнавме неколкумина селани од Љубојно. Старејко им побара цигари и тие ни дадоа. Излеговме на едно долче, а оттаму се искачивме до шумата, каде што сретнавме еден овчар. Тој ни намолзи млеко и по напорот тука имавме можност да се залебиме.

Се договоривме да фрлиме жрепка за тоа кој ќе ја добие пушката на убиениот злосторник. Беше наполно нова. Скришивме три дрвца. Најмалото го изведев Јас, и ја добив пушката. По извесно време во село Првена Вода, во Дебарце, ја сменив за шмајзер.

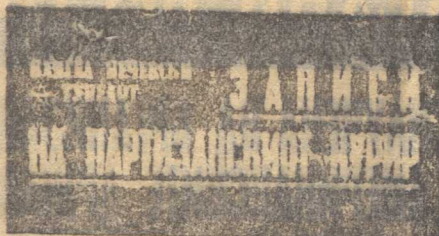
Вечерта се приклучивме кон одредот. За ликвидирањето на Трајко Кожановски се расчу низ цела Преспа. Се секавам селаните од Отешево не нагостија со зеленици, иако и самите немаа доволно храна. Во Отешево разбравме дека тука пристигнал Главниот штаб на НОВ и ПОМ.

КУРИР НА ГЛАВНИОТ ШТАБ

Еден ден другарите од Главниот штаб ми соопштија дека ќе бидам курир на Главниот штаб. Се зарукував од срце заради довербата што ми беше укажана. Тој ден беше мал празник за мене.

Неколку дена потоа Главниот штаб премина на источниот брег на Преспанско Езеро. Се наоѓавме меѓу селата Курбиново и Сливница. Таму ме повика другарот Кузман Јосифовски — Питу и ме праша дали го познавам добро патот за село Канино, Битолско. Откако одговорив потврдно, тргнавме заедно по стрмните рбети на Баба Планина. Се искачивме без пречки до курбинскиот врв и тргнавме кон југ. Одеднаш се појави магла која растеше и се ширеше. Не можевме да видиме ни педа земја пред нас. Се движевме беспечно, по инстинкт. Неколку часови изгубивме во маглата, а кога се подрасчисти, ја препознав месноста што ни се откри и се снајдов. Го поправивме правецот на движењето и продолживме да следуваме низ планината.

(Продолжува)

(4)

Во сеќавање ми е дека патем му напомнав на другарот Питу оти во село Барешани има еден човек кој сам им поставува заседи на партизанските курири и извидувачи. Всушност со спомнувањето на тој човек јас барав одобрение од Питу да го ликвидирам предавникот, Меѓутоа Питу ме погледна и ми рече:

„Еј Тунел, Тунел, нашата цел не е да се расправаме со предавници, туку да го кренеме целиот народ на оружено востание против фашистичките поробувачи на нашата земја“.

Бев принуден да замолчам.

На едно место не изненади истрел од пушка. Бев сигурен дека е тоа пушка на спомнатиот предавник Димко Кукурингата и притоа не издржав да не му кажам на Питу кој пука, па додадов:

„Ајде де, остави наков никаквиц да живее!“

Питу не рече ништо. Скришнавме на друга страна. Тој имаше друга цел: сакаше да се поврзе со групата на Коле Канински и Тошо Ангелевски — Строгов, што кон крајот на мај се оддели од партизанскиот одред „Даме Груев“ и премина во Битолско како партизанска чета „Јане Сандански“, во чиј состав беа повеќе од триесетмина партизани.

Идното утро сретнавме едно говедарче од село Канино кое не поврза со партиската Келија во селото. Другарите ни соопштија за херојското загинавање на Тошо Даскалот во село Лавци. Другарот Питу собра некои важни информации и дури тогаш тргнавме назад.

Наскоро пристигна во Преспа другарот Коле Канински, со дел од четата „Јане Сандански“. Над селото Брајчино се сретнав со другите и им соопштив дека пристигна Главниот штаб на Македонија. Коле ме праша:

„Познаваш ли неког од нив,“

— „Не“ — реков.

„Како изгледаат другарите од Главниот штаб?“ — продолжи Коле.

„Големите мажичка се“ — им објаснив првото.

ТРИПАТИ — ИСТИОТ...

Во јуни 1943 година раководството на партизанскиот одред „Даме Груев“ донесе решение да се изврши оружен напад на една италијанска карабинерска станица во село Конско — Охридско. Чекавме да се стемни.

Во првиот мрак ја заобиколивме станицата, откако претходно се поделивме на три групи. Верувавме дека Италијанците лесно ќе се предадат откако ќе им подвижнеме малку посилено. Во исто време кон станицата се враќаше од отсуство еден италијански карабинер. Му викнавме „алт!“, тој ги крене рацете и се предаде. Му соопштивме на Горче Свештарот за тоа дека заробивме Италијанец, и тој нареди брз огин.

Свештарот на италијански ги повика карабинерите да се предадат, инаку ќе бидат запалени. Меѓутоа Италијанците не ни се предадоа. Се засолнија во внатрешната тврдина, и оттаму почнаа да испрлаат ракети во разни бои, со што даваа сигнали за помош. Неколку минути потоа во Охрид изгасна електричното осветление.

Раководството реши да го испратиме фатениот карабинер како посредник, за да ги посветува да се предадат. Пред тоа му ги собувме кондурите и му ја свлекохме облеката. Го оставивме по долина облека за да не ни избега. Карабинерот се белееше низ ноќта како подвижен чаршав. Се доближи до зградата и ги замоли сонародниците да му

отворат за да им ја пренесе нашата порака. Тие меѓутоа не му отворија.

Италијанецот се обиде да стапи во контакт со опколените од другата страна. Таму го забележаа нашите другари, кои не знаеја дека е тој наш заробеник. Му свикаа да ги крене рацете, а тој, се разбира, ги послуша. Ние пак, од спротивната страна, помисливме дека е фатен уште еден карабинер. Но кога го видовме, сфативме дека сме го фатиле оној што веќе беш заробен. Тоа се повтори уште од две страни на зградата: едни го пуштаа, други го факаа. Кутриот ќе го испуштеше здивот од постојано крвавање на рацете и предавање.

Се уверивме дека не ќе можеме да ја изведеме акцијата како што сакаме и затоа се повлекохме. Со нас го зедовме и Италијанецот. На едно место му соопштивме дека е слободен, но човекот никако не можеше да поверува, веројатно очекуваше да го стрелаат. Му повторивме неколкупати дека е слободен. Тогаш почна сите да не прегрнува. Потоа тргна. Одеше и се вртеше од време-навреме.

ЕДЕН НАШ УЛТИМАТУМ ВО ЉУБОЈНО

Кон крајот на јуни или во почетокот на јули 1943 година се вратив од една извршена курирска задача и го најдов одредот во шумата на преспанското село Брајчино. Пред тоа неколкумина партизани од одредот здогледаа еден италијански воен шатор на еден врв на Баба. Го нападнаа, пленија еден Италијанец, додека другите се разбеггаа. Исто-времео, друг италијански војник тераше маска со храна за граничните караули. Една наша патрола го зароби и него. Кога ги видов италијанските војници лица на се само не на војници. Партизаните им ги одзеле новите униформи и чевлите и ги облекоа во искинати облеку, им дале опинци што не можеа да се задржат на нозе.

Коле Канински и Горче Свештарот напишаа едно писмо до командантот на италијанскиот гарнизон во Љубојно, во кое им уочуваа дека тие ги чуваат голите врвови на Баба планина додека цела Италија гори. Со писмото ултимативно бараа Италијанците да го напуштат Љубојно за 48 часа, зашто инаку ќе бидат истерани со оружје. Го задолжија едниот Италијанец да го предаде писмото.

Италијанците слегаа до Љубојно. Оној што беше задолжен да го предаде писмото се вртеа долго време околу селото. Штом ќе погледнал во парталите не се осмелувал да влезе во селото и да му се појави пред очи на претпоставениот. Најпосле се решил и влегол. Командантот се исплашил од она што му се порачуваше во писмото и веднаш побарал итна поткрепа од Корча. Оттаму му испратија бројна војска. Италијанците се уклопаа во Љубојно, а по два-три дена се повлекоа.

ДО КОЛОНАТА НА ГАЛИЧИЦА

Есента 1943 година Германците презедоа голема офанзива против слободната територија во Дебарца. Нивниот воен притисок од ден-наден стануваше потешок. Раководството на бригадата побара согласност од Главниот штаб да се напушти слободната територија и да се побара друга база.

Главниот штаб и другарите Светозар Вукмановиќ — Темпо и Добривоје Радосављевиќ — Орце се согласија со реалниот предлог на раководството на бригадата. Тие решија борците да се префрлат на територијата на Егејска Македонија. Не повикаа и нас куририте, за да го чујат и нашето мислење. Дојдовме: Пецо Божиновски, Јордан Наумовски, Атанас Тасевски и јас.

Другарот Петар Брајовиќ — Гуро издаде голема топографска карта и почна да ни покажува со молив каде треба да поминеме. Должината на патот што ни претстоеше изнесуваше околу 20 км. Тоа нас не не исплаши, зашто веќе го познававме одлично целиот тој сектор. Го прашав Брајовиќ да ни каже каде треба да стигне бригадата, а ние потоа ќе му кажеме каде треба да помине за да дојде до целта. Маршрутата претставуваше воена тајна но ни ја кажаа. Ги дадовме своите забелешки.

(Продолжува)

БАНКА ПЕЧЕВСКИ — ТУРНО — ЗАПИСИ НА ПАРТИЗАНСКИОТ КУРИР

(5)

Штабот реши бригадата да тргне по неколку минути. Потоа падна наредба и набргу целата бригада беше готова за покрет. Отсутен беше баталјонот на Зуфер Мусиќ и Јанез, кој водеше борба со балистите во близината на село Мраморец.

Командантот на бригадата напиша наредба до баталјонот и ни ја даде мене и на Комито, да ја однесеме до баталјонот. Во близината на борбената позиција слушнавме забрзана престелка. Се запативме кон нашата позиција. Таму не изненадија балисти и отворија огин на нас. Се извлековме со голема мака. Нашите се повлекле на друга позиција, а ние не знаевме.

Откако ги најдовме, им ја предадовме наредбата. Оттука тргнавме сите заедно и по извесно време слеговме во село Сливово. Меѓутоа, бригадата не беше таму, заминала без нас. Зуфер не праша што да правиме. Ние му рековме дека ќе ја стигнеме бригадата, не само со забрзан марш. Тој се согласи.

Ја минавме бугарската граница кај село Куратица, го пресековме патот Ресен — Охрид и утрото ја забележавме заштитницата на бригадата како се движи во колона по еден по угорницата на Галичица. Ги стигнавме другарите и им се приклучивме.

Маршот беше напорен, така што на Кајмакчалан стигнавме напално преморени. Тука раководството даде одмор и секој се плесна каде што се најде. Само стражата остана на нозе. Додека едни борци се одмораа легнати, други го чистеа оружјето. Борецот Јосиф Неделковски-Ноне исто така го чистеше својот пимајзер. Но поради невнимателно ракување, при чистењето пимајзерот пукна. Еден куршум го рани лесно неговиот соселанец Васко, а другиот го рани тешко борецот Гого Пандовски од село Лавци — Ресенско, кој се одмораше во близината. Гога беше погоден в глава и набргу подлегна на раната.

Неделковски беше разоружан и затворен. Му беа врзани рацете и потоа беше поставен пред бригадата построена во круг. Штабот се повлече да се советува. Грешката сама по себе беше тешка, а покрај тоа загинатиот беше единец на стариот партизан Јане, кој исто така се наоѓаше во нашата бригада. Штабот потоа донесе решение што требаше да го соопшти другарката Вера Ацева. Таа застана пред борците и почна да зборува, подвлекувајќи дека несреќниот случај не ќе станеше, ако со оружјето се ракуваше повнимателно. Потоа додаде дека во последно време зачестиле примерите на несвесно ракување со оружје. Соопшти дека Штабот на бригадата е на мислење по секоја цена да стави крај на таквите работи во иднина. На крајот рече дека Штабот го осуди виновникот на смрт, за да не се повторат слични несреќи натаму.

Борците на бригадата ги наведнаа главните. Иако пресудата беше во основа справедлива, сепак човечкото чувство кај сите се разбранува. Јас бев повозбуден од другите, зашто го познавав Нонета. Тој беше татко на четири малолетни деца, глава на сиромашно семејство, инаку активен соработник во НОВ од почетокот на окупацијата. Во неговата кука се наоѓаа два илегални станови, каде што престојуваша партизани, партизански раководители и курири. Семејството го хранеше со компири, за да може да ги нахрани со леб партизаните. Јас исто така живеев некое време во неговата кука, заедно со Милан Илчов-Сашо и Иво Тодоровски-Фет, во текот на 1942 година.

Во пролетта 1943 година Бугарите го повикаа Нонета во трудова единица, сомневајќи се во него. Меѓутоа, тој наместо таму, замина во партизани. Го знаевме како совесен и храбар партизан, целиот предаден на движењето. Мене, како и на другите другари,

ни беше жал за другарот Гога што загина поради несреќа, како и за татко му Јане... Но што ќе добиевме ако изгубевме уште еден другар?

Така размислувајќи решив да побарам збор. Ја кренав раката. Командантот не сакаше да ми даде збор, сметајќи ме за раководител, зашто носев командирски знак на раката, иако бев курир. Чекаше да се јави некој од борците. Добив збор.

Зборував за покојниот Гога, но ја изнесов накратко биографијата на Ноне. Забележав дека раководството не им изрече никакви казни на борците на кои дотогаш се случуваше да пукне оружјето од невнимание. Како да се чекаше да се убие човек, па дури тогаш со една смртна пресуда да се стави точка на таа појава. Изнесов мислење дека Ноне треба да се казни со каква и да е друга казна, ама не и со смрт. Бригадата ги повтори во хор моите зборови: „Со друга казна, не со смрт.“

Раководството ја одмени смртната казна. Но и новата казна не беше лесна. Дури, ни се чини, по многу нешто, беше потешка од смртната казна. Еве што стана: му ја симнаа на Нонета петтокраката, му го одзедоа оружјето и му рекоа да оди каде што знае, само не со партизаните. Беше отстранет од логорот.

Потоа... Ноне стана сенка на нашата бригада. Не следеше на определена оддалеченост. Штом ќе застаневме ние, застануваше и тој, не смалувајќи ја оддалеченоста. Штом ќе продолжевме, ќе продолжеше и тој. Борците му оставаа храна на патот. Ни беше мачно да го гледаме. Личеше на проколнато суштество, на дрво без корен, на река без извор, што ќе се исуши по време.

Борците на разни начини вршеа притисок врз штабот на бригадата, нашиот другар што ја направи грешката да биде вратен во единицата. Таков притисок, забележав, вршеа и баталјонските раководители. Чиневме што можевме и ние, куририте на Главниот штаб. Потоа, во село Фуштани пристигна писмо од баталјонот на Коле Канински, кој исто така интервенираше во полза на Ноне.

На крајот Јосиф Неделковски — Ноне, кој неколку дена почувствуваша една од најтешките казни во партизанските единици, беше вратен во бригадата. Оружје не му беше дадено. Меѓутоа, во текот на една борба против бугарските фашисти тој успеа да се снабди со бугарска пушка. Не се штедеше во борбите. Таков остана сè до ослободувањето на земјата.

ШТАМА ВО САРАКИНОВО

Во почетокот на февруари 1944 година Првата македонско-косовска и Втората македонска бригада се готвеа за покрет. Јас и Пецо Бижиновски добивме задача да замине за Битола. Откако се поздравивме со другарите, тргнавме надолу и се спуштивме во Карацова, а оттаму почнавме да се искачуваме по Кајмакчалан.

Се стемни. Бевме во близината на село Саракиново и се зговоривме тука да преночиме. Наближувавме до селото пред да падне мрак. Сретнавме еден селанец и го замоливме да ни ја покаже куќата на најзаможниот селанец. Не сакавме да им тежаме на сиромашните семејства, а освен тоа имавме желба, по толку гладување, некаде да се нагостиме добро.

Човекот ни посочи со рака една кука. Влеговме во селото но не сретнавме жива душа. Улиците беа пусти, прозорците и вратите беа затворени. Не ни беше јасно што значи тоа. Како чума да поминала низ селото.

Застанавме пред куќата, тропнавме. Но внатре ништо не мрдна, не се чу никаков шум. Ние бевме уверени дека има луѓе. Викнавме да ни отворат. Кажавме дека не сматат Германци, туку Македонци, македонски партизани. Пецо се поткачи на моите плеќи. Им тропна на прозорец. Пак ништо. Тогаш ми викна да му дадам една бомба да ја фрли внат, бидејќи никој не живее во куќата.

(Продолжува)

ВАНГЕЛ НЕЧЕВСКИ
— ТУВЕЛОТ

ЗАПИСИ НА ПАРТИЗАНСКИОТ КУРИР

(6)

Штом го слушнаа зборот бомба, притаените селани спискаа и ни ја отворија вратата. Додека се расправавме со жените, зошто не ни ја отворија, ни пристапи отстрана домаќинот, правејќи се дека ништо не знае, иако и самиот беше засолнет во куќата и излезе од друга страна. Мур ековме дека Ке преноќуваме. Тогаш тој почна да не убедува да преспиеме во една плевна надвор од селото, зашто Германците дошле неколкупати во нивното село. Ние му рековме дека Ке преспиеме кај него, а тој, ако сака, може да се засолни во плевната. Влеговме во куќата, се навечеравме и легнавме. Другиот ден изутрина ни дадоа храна и за по пат.

Кога стигнавме во село Нападија, бевме многу уморени. Влеговме денски и се смесивме во куќата на баба Менка. Во близината се наоѓаше една бугарска караула. Фашистите не забележаа и испратија по нас неколкумина војници, иако селото не беше на нивна територија. За опасноста не предупреди брат ѝ на баба Менка. Истрчавме и влеговме во плевната. Ги зготвивме шмајзерите и чекаме да ја отворат вратата. Но, не се осмелија.

Вечерта продолживме кон Битолско Поле, по голем снег. Излеговме на патот Солун — Битола, меѓутоа не можевме да се движиме постојано по него. Одвреме-навреме застанувавме. Во селото Каленик го побаравме Србинот со намера да го замолиме да не води до некаде кон селото Клабучиште. Тој ни се придружи и по извесно време се разделивме пријателски.

Натаму продолживме сами. Навлеговме во синак густ како тего. Одевме, одевме, сè во круг. Но ние не знаевме дека кружиме. По извесно време пак се најдовме во село Каленик и преноќувавме кај Србинот.

Следниот ден повторно тргнавме кон Клабучиште, пак во придружба на Србинот. Меѓутоа синакот не се расчисти. По подолго пешачење излеговме на широк пат, а наскоро влеговме во едно село. Го прашавме во кое село стигнавме, но и тој, нашиот водич, кој одлично го познаваше теренот, не знаеше да ни каже. Всушност, како што видовме, сме стигнале пак во неговото родно село.

Ја пребродивме и таа пречка и најпосле стигнавме во Битола. Застанавме пред куќата на Јосиф Василевски — Терзија. Влезната врата на дворот беше затворена и заклучена. Пецо Божиновски се префрли преку ѕидот и ми ја отвори, а потоа обајцата се качивме на горниот кат и легнавме да спиеме, без да им се јавиме да домаќините, што спиеја на долниот кат. Во таа куќа престојувавме и порано. Откако ги завршивме поставените задачи во Битола, тргнавме назад кон Кајмакчалан со група нови борци за партизанските единици.

НЕДОРАЗБИРАЊЕ ВО ЗЛЕСТИ

Во текот на март 1944 година се наоѓав во село Нивици, Преспа. Во тоа време од Кајмакчалан пристигна една патрола во состав: Кемал Сејфула, Атанас Забазновски — Рускиот, Атанас Тасевски — Комитот и Милан од Прилеп. Тие требаше да ме земат и мене. Откако добив одобрение од Киро Георгиевски — Дејан, им се приклучив. Патролата имаше специјална задача: требаше да стигне во

село Јактиње, Дебарца, и да прифати двајца странци што требаше да се спуштат со падобран. Задачата беше пренесена преку радиостаницата на Врховниот штаб на Југославија.

Патролата беше вооружена со еден пушкотриглер, три шмајзери и една пушка. Се движевме понастрана од езерскиот брег и ја префрливме Галичица. Поминавме преку гралица. Наближивме кон село Злести, но не влеговме денски во него, зашто не ја познававме најновата положба во Дебарца. Влеговме во една кошара. Селаните не забележиле и малку подоцна ни донесоа храна. Притоа не известивме дека Германците оставиле по неколку пушки во секое село за борба против партизаните и дека селата формално го пријателевме оружјето.

Останавме во кошарата. Пред да заспиеме, го оставивме Милана да чува стража. Меѓутоа, што туку заспавме, Милан не разбуди и ни рече дека сме опкружени. Се обидовме да го најдеме оружјето во темница, но не можевме. Во меѓувреме, еднадвор почнаа да не опстрелуваат. Тогаш запаливме кибрит, го најдовме оружјето, излеговме и зазедовме позиција. Пушките не запираа. Бевме уверени дека не нападнаа балисти. Но, во мракот почувствувавме дека во еден правец обратот не е затворен, има празнина, и се извлековме оттаму.

Одевме цела ноќ. На разденување стигнавме во село Црвена Вода. По нашето пристигнување не известивме дека навлегуваат Германци и дека ранетиот партизан, што се наоѓал во селото, се извлекол надвор од куќите. Меѓутоа, Германци не дојдоа во Црвена Вода. Ние се одморивме и продолживме кон Јактиње.

Таму ги најдовме двајцата што требале да ги прифатиме. Едниот беше радиотелеграфист, а вториот, човек во години, некој партиски функционер. Го викаа Коста. Мене ми наредија да не се одделувам од Коста што и да се случи. Ми рекоа дека јас сум одговорен за него. Во селото се наоѓаше уште една партизанска група, случајно одделена од Првата македонско-косовска бригада. Ги побаравме другарите и се изненадивме кога ги најдовме. Ни беа познати. Тоа беа Павле Брајовиќ, Јордан Наумовски — Калчо, Митар Радусиновски и уште неколкумина.

Идниот ден разбравме дека во кошарата не „нападнале“ истите селани, кои ни донесоа јадење. Нив ги собрал и ги организирал кметот на селото од страв од Германците и балистите, за да биде оправдан пред нив.

Нашата група на враќање броеше петнаесетмина партизани. Стигнавме на Кајмакчалан по патување што траеше шест ноќи. Коста ни оддаде признание за одличното познавање на теренот. Тој ни кажа дека во Албанија секоја вечер им ги менувале водичите и им давале обични луѓе од месноста низ која минувале, и сепак неколкупати заскитале. Нашето враќање во бригадата предизвика голема радост поради тоа што со нас дојдоа партизаните чија судбина беше неизвесна.

Истовремено нашето неколкудневно престојување во Дебарца го поткрена моралот на народот во тој крај. Луѓето ја проширија веста дека бригадата се вратила. Тоа ги исплаши фашистите, како и нивните соработници.

Не поминаа два дена од нашето враќање, раководството на бригадата не повика: Кочо Бојчевски, Атанас Спасевски — Комитот, Трајан Гераваровски и мене, и не задолжи да заминеме во Преспа по една задача.

Штом наближивме до село Злести решивме да испитаме кој беше виновен за пукотницата околу кошарата. Влеговме во селото и забележивме една група луѓе. Прашавме еден селанец дали се наоѓа и кметот меѓу нив. Човекот одговори потврдно. Го прашавме за виновникот за пукотницата. Но тој не сакаше да каже. Комитот на остар начин го принуди да каже, и тој тогаш го посочи кметот.

(Продолжува)

ВАНГЕЛ ВЕЧЕВСКИ
— ТУВЕЛОТ

ЗАПИСИ НА ПАРТИЗАНСКИОТ КУРИР

(7)

Го забравме кметот со намера да го стреламе надвор од селото. Таму заставаме за да ја извршиме сопствената пресуда над злосторникот. Но тогаш Трајан рече дека не би требало да го стреламе, зашто на тој начин ќе ги предупредиме Бугарите за нашето присуство, а целта ни беше да преминеме преку граница без да не забележат. Се согласивме да го послушаме. Меѓутоа, кметот, не мина лесно и без тоа.

ВО БУГАРСКИ ЛОГОР

Во мај 1944 година другарот Дејан ми соопшти дека треба да прекинам со курирската работа. Бев задолжен да ги запознаам другарите Ацо и Јосиф Стојановски со врските во Битола. Го напуштивме селото Герман. На излегување ни се приклучи и Јонче Терзиески, кој требаше по задача да остане во село Канино. Границата ја минавме над село Драгош.

Кога наближивме до Граешница, му реков на Јонче да не води, бидејќи беше од истото село. Јонче појде напред и тргна по една длабока бразда што не одведе — токму во средината на еден бугарски воен логор, што беше поставен во наше отсуство меѓу селото Граешница и патот Битола — Лерин.

Се изненадивме кога излеговме пред шатори. Фашистичкиот стражар не забележи и ни викна да застанеме. Јонче го сврти шмајзерот, но куршумот му остана во цевката, се заглави. Тогаш Јас рипнав настрана, и оттаму го испукав целиот рафал во стражарот, кој падна.

Се повлекохме до едно засолнато место и се обидовме со прачка да го извадиме куршумот од цевката на шмајзерот. Во меѓувреме бугарските војници веќе пукаа во сите правци, без да го напуштат логорот. Мислеа дека се нападнали. Ги побаравме другарите, ги немаше. Ацо и Јосиф Стојановски се изгубија некаде.

Завртемме околу воениот логор. Јонче остана во Канино, а Јас продолжив за Битола. Меѓу селата Буково и Крстор поаѓав во бугарска заседа, но и оттука среќно се излеков.

Прво мислев да влезам во градот од јужната страна, но по престрелката кај бугарската заседа се спуштив во полето и на разденување стигнав до Гени Маале. Ја извадив партизанската кина, го одглобив кундакот на шмајзерот и ја зедев раницата под мишка. Така влегов во улиците на градот. Влегов во куќата на Јордан Тренев, без да ме забележи некој. Се поврзав со одговорните другари во градот, ја зедев поштата и тргнав кон Герман, водејќи нова група борци. И натаму останав на курирска должност.

„МЕЧКАТА“ КАЈ НИЖОПОЛЕ

Во текот на јуни 1944 година пак бев испратен за Битола, заедно со курирот Гого Талевски.

Пристивнавме во градот и се засолнивме во куќата на Иличка Лазаревска, а идната вечер во станот на Гогов. Неговата кука се наоѓаше до самиот фашистички централен затвор во Битола. Дворот на Гого беше одделен од затворот само со еден висок ѕид.

Имавме желба да се видиме со политичките затвореници. Напишавме едно писмо до Зисо Костовски, кој беше осуден на доживотен затвор. Мајка му на Гого го зеде писмото и тргна да наполни вода од чешмата, до Крива Воденица, каде што и затворениците полнеа вода за пиење, придружувани од стражари. Таму таа му го предаде писмото на Зисо во кое им јавуваме на нашите затворени другари дека во толку и толку часот ќе се качиме на ѕидот за да се видиме со нив.

Во определеното време отидовме, како што им ветиравме — се качивме на ѕидот. Сите политички затвореници беа на прозорците на централниот затвор, ни мавтаа со рацете. Ги видовме, и тие нас, и ни се исполни една желба.

Идниот ден примивме пошта и неколкумина доброволци за партизанските одреди, меѓу кои се наоѓаше и Таки Каусулот. Минувајќи меѓу селата Лавци и Брусник се качивме на Баба планина. Наблизивме кои Нижеполе. Неколкумина овчари од тоа село не опоменаа да внимаваме при минувањето кај Влашки Колиби на Муса, зашто тука забележиле контрачетници.

Пределивме над Нижеполе. Кога наближивме до колибите на Муса, пукна пушка кон нас, од непосредна близина, од неколку метра оддалеченост. Со секавична брзина легнав и испукав рафал во тој правец. Чекав повторно да пукне, но ништо. Тогаш решив да се јавам на бугарски јазик, па ако се контрачетници ќе се јават и дури тогаш ќе ги расчистиме сметките.

По неколку зборови ми се јави еден глас. Човекот призна дека тој стрелал. Го прашав кој е. Ми одговори дека е овчар и се оправда зашто помислил оти минува мечката што му ги напаѓа овците.

Јас потоа ги побарав доброволците. Ги немаше, се разбегале. Почнав да викам за да им кажам дека нема опасност. Ги собрав со мака. Запицнав од викање. Потоа продолживме кон Герман.

„ЗОШТО ТАКА, ВЕЌЕ ИМАМЕ СВОЈ СУД?“

Капитуларцијата на фашистичка Бугарија ме затече во Битола. Со мене беше и Јордан Наумовски — Калчо. Прифативме една поголема група политички затвореници, и ги одредивме до село Ѓубојно, во Преспа, каде што ги оставивме. Оттаму тргнавме за Гопеш.

Во Подмочани забележивме голема група доброволци што дојдоа да се приклучат кон некоја партизанска единица. Меѓу нив беше и еден бугарски шпион. Беше вооружен со нова пушка, реденици, револвер. Му објаснив на Калчо дека споменатиот се вика Коле и дека пролетта 1943 година фашистичката полиција се обиде да го уфрли во Битолскиот партизански одред. Тој човек што го гледавме пред нас, меѓу нашите, се поврза со одредот преку село Лавци. Во тоа време над селото се наоѓаа Кузман Јосифовски, Бено Русо и Пецо Божиновски. Тие го примија во групата, што го чекаше доаѓањето на Борче Миљовски. Но предавникот дезертираше од стражарското место. Бугарската полиција му даде полициска униформа и тој почна да зговора луѓе по негови кажувања. Фашистите потоа ги засилија своите заседи околу Лавци. Истниот тој беше виновен и за смртта на Панде Кајзерот и за Тошо Даскалот, се разбира индиректно.

На Калчо му предложив да го стреламе. Тој се согласи. Го фативме и му ги врзавме рацете, а потоа почнавме да го сослушуваме. Го прашавме зошто дезертира од групата. Рече дека се деморалисал, откако забележил дека партизаните носат искинати опинци, немаат облека и ново оружје. Му реков дека лаже — споменатите другари што ги видел беа облечени во нова облека и одлично вооружени. Му поставивме и други прашања на кои одговараше контрадикторно или директно лажеше.

Потоа зедевме еден селанец, а на предавникот му рековме дека ќе го спроведеме до штабот на баталјонот за да му биде судеано во село Маловишта. Штом се оддалечивме од селото, му соопшивме дека е осуден на смрт и му дадовме право да си го каже последниот збор. Почна да не моли. Го стрелавме. На селанецот му рековме да го закопа.

За овој настан им раскажав на другарите од Главниот штаб во село Долно Лисиче, Велешко. Се налутуја на мене:

„Што е ова што правите! Зар не знаете дека имаме веќе свој суд.“

Им реков дека првпат слушам за наш суд и им ветирав дека нема да постапам слично во иднина.

(Крај)